

GESCHIEDENIS
VAN
DE GEMEENTEN

DER
PROVINCIE OOST-VLAANDEREN,

DOOR
Frans de Potter en Jan Broeckaert.

Eerste reeks. — Arrondissement Gent.

ZEVENDE DEEL.

**Vinkt, Vosselare, Vurste, Waarschoot, Wachtebeke, Winkel,
Wondelgem, Wontergem, Zaffelare.**

GENT,
DRUKKERIJ C. ANNOOT-BRAECKMAN, KOORNMARKT.

1864-1870.

VINKT.

I.

BESCHRIJVING VAN HET DORP. — De gemeente Vinkt, welker kerkdorpel 21 meters 91 centimeters boven de lage Zee te Oostende ligt, en die zich op $51^{\circ} 0' 51''$ poolshoogte en $1^{\circ} 8' 42''$ ten oosten der middaglijn van Parijs bevindt, heeft eene oppervlakte van 996 hectaren. Zij is slechts in twee wijken verdeeld, het *Dorp* en den *Beekkant*, en is ten noorden begrensd door Loo-ten-Hulle, ten oosten door Meigem, ten zuiden door Zeveren, en ten westen door de Westvlaandersche gemeenten Aarseele en Kanegem.

Op 1 Januari 1869 telde deze gemeente eene bevolking van 1,909 zielen(1). Zij is doorsneden door den steenweg van Deinze naar Tielt, en door een tweetal waterlooopen besproeid, namelijk door de *Poekebeek*, ten noorden, en de *Reigerbeke*, die zich in eerstgemeld water, aan de Vinktbrugge, uitlost. Haar bodem, over het algemeen vet en kleiachtig, en op enkele plaatsen, vooral des winters, moerassig, brengt allerhande zware oogsten en welig houtgewas voort.

(1) In 1801 waren er 1,515 zielen, waaronder 114 behoeftigen.

Er zijn in het dorp drie koorndmolens, twee bierbrouwerijen, eene olieslagerij met stoom en eene stokerij. De landbouw is het grootste bestaanmiddel zijner ingezetenen.

Of Vinkt tot eene onzer oude plaatsen behoort, meenen wij, bij gebrek aan eenig hoegenaamd bewijs, hier niet te moeten onderzoeken; zijn naam, althans, is ons slechts door eene oorkonde van 1220, onder den vorm van *Vinke*, de eerste maal bekend. In 1247 en 1330 schreef men *Vinckt*, en in de meeste middeleeuwsche en latere stukken nu eens *Vinct*, dan *Vynckt* of *Vynkt*(1).

Dat de gemeente haren naam van den vogel, den *vink*, zooals WILLEM en DE SMET meenen, zou ontleend hebben, kunnen wij als niet heel ernstig opnemen; trouwens, waarom zouden er hier meer vinken dan elders geweest zijn? Zou Vinkt, evenals *Vinkem* in West-Vlaanderen, soms niet eenvoudig woonplaats van *Vijn*, den verkorten naam van *Lieven* of *Lievijn*, beteekenen. Of zou de uitgang *kt* hier als eene samentrekking van het oud-Dietsche woord *keete* (bij KILIAAN *casa*, hut of gering huisje) te beschouwen zijn, in welk geval Vinkt door *keete van Vijn* zou moeten verklaard worden?(2).

Er zijn, alle verhouding ingezien, weinig gemeenten, waar reeds van in de middeleeuwen zulk groot getal vrij aanzienlijke hofsteden aanwezig waren, dan te Vinkt: een bewijs, dat de landbouw er vroeg beoefend werd. Dewijl de meeste dezer pachthoeven tot de leenen behoorden, en in het tweede hoofdstuk als dusdanig worden opgenoemd, doen wij hier slechts deze kennen, over welke wij eenige bijzonderheden, betrekkelijk den landbouw, kunnen mededeelen.

De oudste dezer hofsteden, met name het *goed te Hulsbeke*,

(1) Wij schrijven, der uitspraak getrouw, *Vinkt*, met eene *i*, en niet met de tot onze taal niet behoorende Grieksche *y*, noch met *ij*.

(2) Oude plaatsnamen:

1375. *Houtackere, Rijsbrugghe bosschelkin, Varenzele.*

1300. *Lobbins moortle.*

vinden wij in 1378 aan zekeren Jan van Landuut, voor de jaarlijksche som van 7 pond 10 schellingen groote tournois, boven de lasten, in pacht gegeven(1). Zij was alsdan 29 bunder groot, terwijl hare uitgestrektheid in 1460 maar 26 bunder was.

Het *goed ter Borch*, mede reeds van op het laatste der XIVe eeuw bekend, en tegenwoordig het eigendom van jofvrouw Delphina Goethals, te Kortrijk, besloeg eene uitgestrektheid van omtrent 35 bunder. Het werd in 1590 door Pieter Burse en zijne vrouw Elisabeth van Zevencote verkocht aan Robrecht Schietecatte en Agneta de Smet mits de jaarlijksche opbrengst, ten titel van lijfrent, van 5 pond groote tournois, een vet verken van ten minste 7 schellingen, 6 steenen boter, 500 eieren, 500 bussels houtsnoei en 4 steenen vlas. « Ende es wel te wetene — zoo luidt de akte —
« waert so dat bij meskiene opene orloghe worde, dies God be-
« scherme, ende Robbrecht ende min joncvr. sijn wijf, ofte haer-
« lieder hoyre ende naercommeren ende hare ghebuuren dinse-
« tenen vanden duerpen bij dien haerl. goeden niet besayen,
« mayen noch maintaineren en mochten, dat Robbrecht ende mijn
« joncvr. sijn wijf vors. ofte huerl. hoyre ende naercommers
« ongh gehouden sullen bliven van den lijfrente te betaelne (2). »
Genoemde Robrecht stond in 1420, na 't overlijden zijner vrouw, een deel diens eigendoms aan zijnen zoon Jan af, mits eene jaarlijksche vergoeding van 40 schellingen groote(3). Zeven jaren

(1) « Kenlic zij, etc., dat mer Simoen de Rijcke ende Daneel Sersanders, alsoe wettelike vooghde van eenighen van Goessin Rijms kindre, hehben verkennt ende verlijt voor scepenen vander Kuere in Ghend, in scepenkamer, in den ghemeen en koep, dat zij hebben ghegheven in eenen loyalen pachte Janne van Landuut, Boudins zone, een goed, staende ende ligghe in de prochie van Vincet, by der brugghen te Varenzele, twelke men eedt *goed te Hulsebeke*, ende behoert toe Goeskinne Rijme, Goessens sone, groot zijnde onder leen ende herve xxix bundre.... ende dat omme eene zekere somme van ghelde, dats te wetene, zeven pond tien scell. grote torn. elcx jaers, ende boven desen sommen vors. so moet Jan vors. jaerlicx ghelden de scoef evenen, die jaerlicx gaet uten herven van desen goede vors.... Actum xxviii die Martij anno LXXVIII. » (*Jaarregister van Gent, 1378, bl. 52.*)

(2) *Jaarregister van 1590-1591, bl. 44.*

(3) « Kenlic zij, etc., dat Jan Schietecatte commen es, etc., kende ende lijde dat hij belooft heeft ende schuldich es Robbrecht Schietecatte, sinen

later werd het verpacht aan Gillis de Schepene voor 9 pond 3 schellingen 4 deniers groote 's jaars, de eigenaar, voor zijn persoonlijk gebruik, echter, het « huis boven den wal, » het er rond liggende water en de helft van het op den boomgaard wassend ooft voorbehoudende. Het was insgelijks eene van de pacht afhangende voorwaarde, dat de eigenaar met de zijnen ongestoorden in- en uitgang ten hove hadden, met andere woorden, er zich zoo goed als thuis mochten beschouwen, alsook dat de pachter zijnen meester eene koe moest vetten (1).

Het goed te Weewijte, dat volgens eene oorkonde van 1430

vader, de somme van xl s. gr. 's jaers te Robbrechts live, uter causen vanden rechte dat Robbrecht hadde int goed ter Borch, in de prochie van Vinet, dat Janne verstaerf van Agneesen ziere moeder, Robbrechts wijf was, mids den deele die sint afghedaen es ende daerof de vorn. Robbrecht sint rechts afgeheven es.... Actum viii December anno XX. »

(Jaarregister van 1420-1422, bl. 34.)

(1) « Kenlic es, dat Ruflaert Boreel comen es, etc., dat hij ghegheven heeft in loyalen pachte ende met zekeren voorwaerden, Gillis de Scepene, zijn goed te Vinet, dat men heet ter Borch, groot xxxv bunder.... behouden deen, dat hy d'af themwaerts behilt, zonder den zelven Gillis eenich recht an dat thebbene, thuus boven up den wal, ende den zelven wal ende al twater vanden zelven goede, uutghedaen eenen viverkine, dat tusschen hem ende de vors. viverkine ghemeene blijft, staende neffens de poorte vanden vors. goede ostwaert, ende daertoe behout de vors. Ruflaert theelcxkin metten boschelkine bachten den vors. walle.... ende ooc een plecke van lande, dat een boschelkin es van hoghen bomen staende tusschen twee grachten, bachten schure, ende noch een andre plecke van lande bachten den stalle, daer appelinten staen. Ende thoof, dat de selve inten jaerlicx draghen zullen, zullen de vors. pachter ende Ruflaert deelen theelfte. Vort behout de zelve Ruflaert een gracht ende plaetse westwaert vanden vors. goede lighende by Bernaerts goede omme eenen vivere d'af te makene.... omme ix lib. iii s. iiii d. gr. siaers.... Voorts es bespreec ende vorwaerde dat de vors. Ruflaert ende zijn gheselschap moghen gaen ende staen up tvors. goed ende daertoe hebben ende maken zijn aysement, zonder der vors. pachtere scade te doene. Item dat hem de vors. pachter leveren moet stroo omme zijne paerde. Dies zal den vors. pachtere dmes bliven ende daertoe houden Rufelaerde zijn vors. meester een coe, die die wintren ende zomeren ghelijc zinen auderen andren beesten, twelke ende ooc al te latene up tvors. goed, datter up groyen ende wassen sal.... Actum xxii Decembris a° XXVII. »

(Id. van 1424-1426, 2° deel, bl. 45 vo.)

drie en twintig bunder, in 1450 zeven en twintig en een half, en in 1464 vijf en twintig bunder grootte besloeg, werd in 1450 verpacht voor de jaarlijksche som van 7 pond 10 schellingen grootte. De huraar was gehouden het goed te bevrijden « van scaden aen « waterloepen, banloken ende straetberijdinghe, » en moest « tzingen afscheedene tgoet laten, alsoet hij anverde tzingen ancom- « mene, te wetene vi bundre ii ghemeten besaedt met braec- « coerne, te xxxviii s. gr. elc bundre; item in evene ii bundre « ii ghemeten, te xvii s. gr. tbundre; item de messinc « xxviii s. gr. (1). » In 1464 vinden wij de hofstede verhuurd : de eerste drie jaren voor 2 pond grootte, 5 steenen vlas en de helft van het op den boomgaard wassende fruit; de andere zes jaren, tegen dezelfde levering *in natura* en 4 pond grootte. Behalve het hier in merkbaar uitschijnende voordeel voor den pachter, leende de eigenaar hem 2 pond grootte, waarmede hij zich het hem ontbrekende gemakkelijk kon aanschaffen. De akte houdt ook in, dat de pachter steeds een goed ruinpaard op stal moest hebben (2). In 1480 bedroeg de pachtsom van het *goed te Weewijte* 4 pond 6 schellingen grootte, en was de levering van het vlas op 2 steenen, en die van het fruit op een halster appelen en peren bepaald.

Wij doen hier nog het *goed te Schotelmans* kennen, dat den eigenaar in 1459, ongeminderd eenig vlas en boter, 8 schellingen grootte het bunder opbracht (de geheele hofstede was 18 bunder groot (3)), en in 1462 voor 5 pond 10 schellingen grootte, 4 steenen

(1) *Jaarregister* van 1450-1452, bl. 35.

(2) *Id.* van 1462-1464, bl. 76.

(3) « Kenlic zij, etc., dat joncfr. Jacquemine vanden Thorre, weduwe van Symoen Lachengioens, commende es, etc., kende ende lijde dat soe heeft ghegheven in loyalen pacht ende met zekeren voorwaerden Philips den Boo, haer goed gheheeten *tgoed te Schotelmans*, gheleghen in de prochie van Vinct, in leenen ende in erven, groot xviii bundren lettelt min of meer.... omme viii s. gr. tsiaers elc bundre.... Voert sal de pachte mine joncfr. ziere meesterigghe jaerlicx gheven ii steenen vlas ende ii steenen herfstbotere. Item mach de pachter jaerlicx verdelen up tvoors. goed up dats behoift tot

vlas en 4 steenen boter of een vet lam te Paschen, verpacht werd(1).

Eene andere hoeve, met name het *goed te Bracx* of *ter Brakt*, omtrent 60 bunder groot, werd in 1747 en 1755 in pacht gegeven mits de jaarlijksche som, boven alle heerlijke-, kerkelijke-, en andere cijns- en grondrenten, van 500 guldens courant, wat op ongeveer 8 1/2 gulden het bunder neerkomt(2). Zij hoort tegenwoordig toe aan mevrouw De Meester de Ravenstein, te Gent. — Eindelijk zij hier nog melding gemaakt van het *goed ter Faillen*, groot 9 bunder, en dicht bij de grens van Poeke gelegen. Het werd in 1796 door de erfgenamen van Jan-Karel van de Voorde en dezes vrouw Isabella-Lievens verkocht.

Ten jare 1846 telde men in deze gemeente een gezamenlijk getal van 282 landbedrijven. Onder deze waren er 2 van 55 tot 40, 1 van 25 tot 50, 9 van 20 tot 25, 7 van 15 tot 20 en 7 van 10 tot 15 hectaren uitgestrektheid. Slechts het dertiende gedeelte van geheel de gemeente behoorde den gebruikers in eigendom. De vruchtverdeeling werd volgenderwijze opgegeven : 149 heet. 19 aren tarwe; 13 h. 96 ar. masteluin; 198 h. 58 ar. rogge; 5 h. 55 ar. gerst; 47 h. 20 ar. haver; 10 h. 55 ar. boonen; 15 h. 44 ar. boekweit; 19 h. 14 ar. koolzaad; 45 h. 77 ar. vlas; 5 h. 40 ar. beetwortels; 2 h. 61 ar. wortels en pasternaken; 64 h. 65 ar. aardappelen en 67 h. 28 ar. klaver. In meerschen en weiden had men 126 h. 21 ar.; in boomgaarden, 51 h. 20 ar.; in tuinen 6 h. 80 ar.; en 59 h. 61 ar. in bosschen.

Er waren op hetzelfde tijdstip 86 paarden, 601 koppen hoornvee, waaronder 56 koeien, die als trekdieren werden gebruikt;

v s. gr. siaers te ghemeenen coste van hem ende ziere meesterigghen. Vort moet mine vors. joncfr. haeren vors. pachter iiii elken lakens teenen keerle ende die doen burdueren van haeren saysoen cleeden, ofte daer zoe hem dies in ghebreke ware, hij soude afslaan voer elken keerle viii s. gr. Actum xxi die Novembre 1439. » (*Jaarregister* van 1458-1440, 2^e deel, bl. 31.)

(1) *Id.* van 1462-1464, bl. 42 v°.

(2) *Not. acten*, n° 22^a en 22^b. — Archief van den Raad van Vlaanderen.

59 kalvers, 85 woldieren, 524 varkens en 110 geiten. 271 mannelijke en 71 vrouwelijke leden des gezins hielden zich hoofdzakelijk met den landbouw bezig, terwijl men op de hoeven 49 mannelijke en 22 vrouwelijke loontrekkende dienstlieden had. Het dagloon der veldarbeiders beliep 50 centimen voor de mannen en 18 centimen voor de vrouwen, zonder de voeding. En wat de waarde der landen betreft, de statistiek teekent daaromtrent aan, dat in 1850 eene hectare gemiddeld 2,850 frank en in 1846 slechts 2,476 franken zou gegolden hebben. Men gaf 85 franken per hectare in pacht.

Nopens het gemaal in deze gemeente is ons bekend, dat in 1438 de eenige toen aldaar bestaande molen door Sander van Vaerne-wijk voor 5 mud en 10 halsters rogge, Nevelsche maat, verhuurd werd, en in 1447 reeds 15 mud rogge opbracht. Nadien behoorde de molen aan den heer van Nevele, die hem in 1562, benevens de paarden en de woning des molenaars, voor eenen termijn van zes jaren, ten prijze van 11 pond groote en 8 mudden koorn, in huur gaf. Onder de tusschen eigenaar en pachter geslotene overeenkomst vinden wij, dat het den laatstgenoemde geoorloofd was te zijnen huize koorn en meel te verkoopen, maar dat hij niet malen mocht bij storm of geweldigen wind, waardoor er aan den molen lichtelijk schade had kunnen komen. Voor zulke schade of verlies, in dergelijke omstandigheid bevonden, was de pachter jegens den eigenaar verantwoordelijk; ook moest hij het dagloon betalen van de werklieden, die herstellingen aan den molen kwamen doen, dit is te zeggen zulke, welke niet langer dan éenen dag arbeids vergden, en namelijk « de roen beslaen, « de hecken verheghenen, de roen versluten, de cammen « verlezen, » en dergelijke. Voor al zulke herstellingen werden den molenaar, van wege den heer, 't noodige hout en ijzer geleverd, doch op afslag van pacht voor gedwongene werkeloosheid, uit hoofde zulker herstellingen, mocht hij geene aanspraak maken; dit was hem slechts in geval van langduriger vernieuwingswerken toegestaan. — Gelijk in de andere, van de heerlijkheid van Nevele afhangende gemeenten, mocht de mole-

naar, tot loon zijns arbeids, het zestiende vat van 't door hem gemalen koorn eischen⁽¹⁾.

De tol op de brug te Vinkt behoorde voor de eene helft aan den heer van Nevele, en voor de andere helft, in 1566, aan zekeren Laurens van Hecke, die ze gezamenlijk dit jaar deden herstellen. Het deel des heeren van Nevele werd in 1578 voor 2 pond parisis in het jaar gepacht.

De lijnwaadweverij was hier vroeger niet weinig in bloei. In 1757 en 1767, volgens eene officiële opgave, vond men er 82 getouwen, en in 1846 niet min dan 210, waarvan er toen, uit hoofde der crisis in deze nijverheid, maar een 90tal in werkzaamheid waren. Als eene bijzonderheid nopens de tegenwoordige hoofdbezigheid der werkende klas in deze gemeente stippen wij hier aan, dat men er sedert 1838 aanhoudend een honderdtal jongens telt van 8 tot 16 jaren oud, die zich, evenals de meisjes, met kantwerk onledig houden; hunne voortbrengselen worden doorgaans meer dan die dezer laatsen gezocht. Dat, op het zedelijke gebied, het onderwijs der jeugdige knapen daardoor lijden moet, is onnoodig op te merken.

Het jaar 1848 liep ellendig af voor de bevolking van Vinkt: men telde er 104 sterfgevallen tegen slechts 29 geboorten!

Er bestaan in het gemeentearchief geene andere oude documenten dan een landboek, benevens de registers van den burgerlijken stand, opklimmende tot 1613, twee jaren na het edict van de aartshertogen Albert en Isabella, bij welk het onderhoud dezer registers bevolen werd.

In 't archief der provincie, te Gent, bewaart men de gemeentereningen van Vinkt, over 1725 tot 1772.

De kermis grijpt plaats op den laatsten Zondag van Augusti.

(1) *Renteboek der heerlijkheid van Nevele*, van 1512, bl. 259. — Prov. arch.

II.

HEERLIJKHEID. — Het grootste deel van het grondgebied der gemeente Vinkt maakte sedert onheuglijken tijd deel van de heerlijkheid of het land van Nevele, aan welker bezitters het, met eene enkele tusschenruimte, tot op het laatste der verledene eeuw bleef toebehooren. In onze geschiedenis van de hoofdplaats dezes gewestes maakten wij bekend, dat na 't overlijden van Jan della Faille er tusschen dezes schoonzoon Jan-Baptist de Doys, burchtgraaf van Loon, gehuwd met Paulina-Margareta della Faille, en zijnen zwager Jan-Marten della Faille over de nalatenschap van den afgestorvene een proces tot stand kwam⁽¹⁾. Bij de inspanning van dit geding beweerde Jan-Baptist de Doys, dat hem uit hoofde zijner genoemde vrouw het derde deel van 't derde der door Jan della Faille achtergelatene leenen toekwam. De eischer won zijne zaak niet alleenlijk in de kamer en de vierschaar der schepenen van Gedecele, te Gent, maar ook in den Raad van Vlaanderen, den 20 Juli 1632, en bij gewijsde van den grooten Raad van Mechelen, onder dagteekening van 7 September 1655.

Krachtens dit gewijsde werd het den voornoemden burchtgraaf van Loon vergund, bij uitsluiting zijner twee zwagers, Jan-Marten en Engelbert della Faille, den titel van « heer van Vinkt » te voeren, en zag hij zich van het recht op het geheele inkomen der heerlijkheid van Nevele, binnen Vinkt, alsmede der van Nevele afhangelende jurisdictie in Gottem en Wontergem, in bezit gesteld, met vermogen van oprichting eener van Nevele onafhankelijke vierschaar, die door eenen baljuw, amman, zeven sche-

(1) In onze geschiedenis van Nevele, bl. 28, 6^e regel, staat bij misslag dat Paulina-Margareta della Faille *oudste zuster* was van Jan della Faille. — Lees : *dochter*.

penen, griffier en officier zou worden bediend, en zoowel de burgerlijke als lijfstraffelijke zaken onder hare toeëigeningen zou hebben⁽¹⁾. Ter bekoming van dit voorrecht, waardoor Vinkt eene zelfstandige heerlijkheid en de zetel van een leenhof werd, wendden genoemde Jan-Marten en Engelbert della Faille, benevens Jan-Baptist de Doys, zich tot den Koning, opdat hem behagen zoude bedoelde oprichting toe te staan, en er den heer van Vinkt het noodige octrooi van te verleen. De vraag werd door Philip IV den 11 Februari 1656 ingewilligd⁽²⁾. Ecnige weken te

(1) *Register van erfenissen ende ontferfenissen, beghinnende van 1658 tot 1660.* Rechterlijke stand n° 16. — Prov. archief.

(2) * Philips, by der gratie Godts, enz., allen den ghonen die dese ieghenwoirdighe zullen sien salut. Wy hebben ontfanghen d'oidtmoedighe supplicatie van onsen lieve ende beminde, Jean-Martin ende Enghelbert della Faille, metgh. Jean-Bapt. de Doys, burchgrave van Loon, in houwelyck hebbende vrouwe Pauline-Margarita della Faille, kinderen van wylen nher Jan della Faille, in zyn leven heere vanden lande van Nevele, inhoudende hoe dat den zelve heere van Nevele achtergelaeten heeft diverse leenen ghehouden immediatelyck ende mediatelyck van onsen casteele ende Auderburch van Ghendt, ende namentlyck voors. landt ende heerlicheyte van Nevele, ende dat deselve leenen den vors. burchgrave van Loon, ter oorsaeke zynder huysvrouwe is verderdende mit derde, ende alzo hem tot voldoenynghe van zyne neghenste in dezelve leenen, onder andere bygheleyt is de prochie van Vynct, mette heerlycke renten, verheffen van leenen ende alle andere jurisdictie vande heerlicheyte van Nevele binnen dezelve prochie, deel vanden voors. lande, oock mede de ghone ghelegghen by splete binnen de prochien van Wonterghem ende Gotthem, ende al tzelve dienvolghende van voors. landt ende heerlicheyte van Nevele gheclisseert is, om daervan te maeken een leen op hem zelve, twelc de costuymen vander Auderburch voors. was toelaetende, zy supplianten om te eviteren alle ghemeensaemheyt, ooc van intentie waeren van voors. prochie van Vynct ende jurisdictie vande heerlicheyte van Nevele in dezelve prochien van Wonterghem ende Gotthem te maeken cene vierschaere ende hof van leenen, daeronder ghelegghen, op hem zelve, ende dat hun niemant daerover en soude moveren eenighe swaricheyt, zy hun waeren keerende tot ons, biddende dat ons soude ghelieven ghedient te wesen, voor soo vele als van noode soude moghen wesen, te verleen octroi an den voors. Jean-Bapt. Doys, ter oorsaecke zynder huysvrouwe, hunne hoiren ende naercommelyngghen, binnen de voors. prochie van Vynct over deselve prochie ende jurisdictie vande heerlicheyte van Nevele binnen de prochien van Wonterghem ende Gotthem te maeken een vierschaere van bailliu, amman, zeven schepenen, greffier ende officieren daertoe dienende, metg. een leenlof vande leenen daeronder ghelegghen, om aldaer ghedaen te worden alle

voren, den 26 Januari 1656, had de gemelde verderding plaats gehad.

recht ende justitie, zoo civil als criminel, volghens tdenombrement ende vermoghen vanden voors. lande van Nevele, daarmede dat niemant intrest en soude hebben, noch ooc noyt ter contrarien tzelve soude augmenteren onse rechten, doordien dat vande voors. prochie van Vynct ende andere partyen den voors. de Doys uutgheleyt uut tvoorn. landt ende heerlicheyt van Nevele, soude ghemaect worden een leen op hem zelve zoo voors. es, ghehouden vanden voors. casteele ende Auderburch van Ghendt, dat staen soude teenen vollen reliev van thien ponden parisis ende xx s. p. van camerlyneghelt, metg. int vercoopen schuldich zyn den thienden penninc van dat ghelt, ende staen tot zulcke andere servituut ende dienste, alsdoen de andere leenen ghehouden vanden voorn. hove. Doen te weten dat wy tghone voors. es aenghemerct, ende daerop ghehadt tadvys van ons lieve ende ghe-trauwe, enz. . . . Wy om de voors. redenen ende andere ons moverende, gheneghen wesende ter begheerte vande supplianten, hebben by deliberatie van onsen seer lieven ende seer beminden goeden neve Leopoldus Guillelmus, bij der gratie Godts, aertshertoghe van Oostenryck, hertoghe van Burgundiën ende stadholder gouverneur ende capiteyn-generael van onse Nederlanden ende van Burgundiën, gheconsenteert ende gheaccordeert, soo wy accorderen ende consenteren uut onse sonderlynghe gratie by desen, den voors. Jean-Bapt. de Doys, ter oorsaecke synder huysvrauwe, hunne hoirs ende naercommelynghen, binnen de voors. prochie van Vynct, over deselve prochie ende jurisdictie vande heerlicheyt van Næyele, binnen de prochien van Wouterghem ende Gotthem, te maccken ende erigieren eene vierschaere van bailliu, amman, zeven schepenen, greffier ende officieren daertoe dienende, metgaders een leenhof vande leenen daeronder gheleghe, om aldaer ghedaen te worden alle recht ende justitie, zoo civile als criminele, volghens tdenombrement ende vermoghen vanden voors. lande van Nevele, behoudens dat te voors. prochie van Vynct, ende de andere partijen die den voorn. de Doys uutgheleyt syn uut 't voors. landt ende heerlicheyt van Nevele, van nu voortaan zullen zijn ende blyven een leen op hem zelve, dat ghehouden zal zijn van onsen casteele ende Auderburch van Ghendt, ende dat tselve sal staen teenen vullen reliev van thien ponden parisis ende xx s. par. van camerlyneghelt, metg. int vercoopen schuldich zal zijn den thienden penninc van dat ghelt, ende dat tzelve zal staen tot zulke servituten ende dienste als doen de andere leenen ghehouden vanden voorschreven hove, ooc mede dat den voors. de Doys aleer te ghenieten het effect van dit teghenwoirdich octroy, ghehouden zal zyn hetzelve te presenteren, soo in den Raede van onse voors. finantiën, als in onse Camer van rekenynghe tot Rijssel, om aldaer respectivelyck te zijn gheënregistreert, gheverefieert ende gheinterineert tot conservatie van onse rechten ende hoocheden, daer ende alsoot behoort, mits bytaelende aen die van onse voors. rekenkamer het oude recht van interinement. Ontbieden ende bevelen, enz. . . . Des toorconden hebben wy onsen

Zes jaren later verscheen de heer van Vinkt, wiens echtgenoot intusschen gestorven was, voor de bestuurders der stad en kastelnij van Veurne, zijne verblijfplaats, met het vertoog, « hoe
 « dat hij als vader ende voocht van sijne weesen hem vindt
 « gepraemt tot vercoopinghe van deselve prochie ende heerlijk-
 « heydt van Vynct, van wegghen jor Inghelbrecht della Faille,
 « heere van Estampins, tot lossinge ofte beseth van 't capitael van
 « eene rente van duysent guldens bij jaere, midtgaeders omme
 « betaelinghe van de croisen van diere, verschenen tsedert den
 « 14 Januarij 1649, sijnde deselve rente ghesproten over den
 « inbrengen, die de voornoempde vrouwe int vercrijghen van
 « deselve heerlijkheijdt bij verneghensten ten sterfhuyse van
 « haeren heere vaedere heeft moeten doen, daerdoore sij alsoo
 « tot laste van diere, midtsgaeders suppliants voornoempde
 « weesen, als daeraf proprietarissen, daeromme dat den verthoon-
 « der tot proffijcte van deselve weesen geerne soude besetten
 « tvoornoempde capitael ende toecommende croisen op de voors.
 « heerlijkheydt van Vynct, om alsoo dies tontgaen tvoors. de-
 « creet, » hetwelk genoemde wethouders hem den 20 Juni 1662
 machtigden. De verpanding der heerlijkheid had hierop echter
 niet onmiddellijk plaats; immers wij kennen eene akte, onder
 dagteekening van 25 Maart 1663, gegeven door het opperleenhof
 van den Ouden-Burcht, van welk Vinkt onmiddellijk als leen
 afhing, en waarbij de heer hier plaats de belofte aflegde, de
 bewuste rent van duizend gulden binnen de drie jaren te lossen
 of te bezetten, waaraan wij niet weten of gevolg gegeven werd.

Bij akte van 14 Februari 1673, gesloten vóór den notaris
 Joost van den Berghe, te Gent, stond Jan-Frans-Jozef de Doys de
 heerlijkheid van Vinkt weder af aan Jan-Frans della Faille,
 heer van Nevele, voor de som van 27,000 gulden. Met dezen

zeghele hieraen doen hanghen. Ghegheven in onse stadt van Brussel den
 elfsten Februarij int jaer ons Heeren duysent ses hondert zessen vyftich, van
 onsen rijcke het vyffendertichste. »

(Kopie in 't Provinciaal archief, te Gent.)

verkoop onderbleef de akte, den 17 Februari 1672 vóór den notaris Jan de Scheemaecker, te Gent, gesloten, bij welke de heerlijkheid van Vinkt aan Mr Frans van Damme, advocaat in den Raad van Vlaanderen, in admodiatie werd gegeven (1).

Of Vinkt oorspronkelijk eene afzonderlijke heerlijkheid geweest is, zouden wij niet kunnen bevestigen. Er bestond evenwel eene ridderlijke familie, die den naam dezer plaats droeg. *Walter van Vinckt* streed onder de banier des graven van Vlaanderen in den Gulden-Sporenslag, waarin hij zijn paard verloor (2). In 1503 was hij kastelein van Beveren, in welke hoedanigheid hij zich tot Jan van Namen en de Bruggelingen wendde, om hem het kasteel, dat Willem van Gulik met eene belegering bedreigde, te helpen verdedigen (3).

In 't begin der XIIIe eeuw behoorden de volgende personen van

(1) « Alle den gonen die dese presente lettren zullen zien ofte hooren lesen, bailliu ende mannen van leene vanden casteele ende Auderburch van Ghendt, doen te weten dat voor ons commen ende ghecompareert zijn in persooene Jan de Meyere, officier deser casselrye, versouckende uut erfven te gaene vande heerelyckhede van Vynct, volghende de procuratie gheinscreert in naerschreven instrument notarial, alhier gheëxhibeert, ende van woorde te woorde hiernaer volghende. Compareerde voor my Joos van den Berghe, notaris publicq, residerende binnen deser stede van Ghendt, ende ter presentie van ghetuyghen naer ghenoept in persooene jor Jan-Franchois Joseph de Dois, burchgrave van Loon, etc., welcken heere comparant kendde ende lijdde vercooght te hebben, soo hy vercoopt, *het leen, prochie ende heerelyckhede van Vynct*, haer bestreckende in Wonterghem ende Gotthem, mette sulcke appendentiën ende dependentiën, tvermoghden van jurisdictie, incommen van heerelycke rente ende rechten, boeten, profijten ende emolumenten, trecht van jacht, partrijserije, wint ende rosmolen, ende tgone dies meer anclevende ende volghen mach, ende in sulcker vormen ende manieren als het voors. leen, prochie ende heerelyckhede gheëscnisseert ende uutgheleyt sijn ten effecte van verderdijnghe in het derde vande voorn. stede ende lande van Nevele, ten sterfhuysse van mher Jan della Faille... ende dat omme ende voor de somme van zeven en twintich duysent gulden, van veertich grooten elcken gulden, enz. Desen xiiii February XVIe dry en tseventich... »

(*Archief der heerlijkheid van Nevele*, Doos : Varia A.
(Oorspronkelijk stuk op perkament). — Prov.
arch. van Gent.)

(2) KERVYN DE LETTENHOVE, *Histoire de Flandre*, II, 476.

(3) *Id.* bl. 492.

Vinkt tot de leenhouders der St.-Baafsabdij : Hunne namen komen voor op eene rol, getiteld : *Hi sunt feodati de ecclesia sancti Bavonis* : ...In Vinke, Willelmus filius Henrici de Kanegem. — Oilait. — Boidin. — Io. Onscone. — Mandewin. — Gerardus f. Rabbobes. — Woitin Kattenben.

Heerlijkheden en leenen waren in groot getal te Vinkt. Onder de eerste noemen wij, als de voornaamste, het *goed en de heerlijkheid van Oudenhove*, waarvan het foncier 18 bunder groot was. De oudste bezitter, dien wij van dit goed kennen, was zekere Monfram van de Velde (1460). In de tweede helft der XVIe eeuw vinden wij het in bezit van Lieven van Pottelsberghe, raadsheer des konings en algemeen ontvanger van Vlaanderen; daarna van Paschier Rosseel, Jan van Hembijze, en Jan van Lummene, gezeid van Marke, die er bij erfenis van Catharina van Hembijze, zijne moeder, was aangekomen. Tot deze van het leenhof van Nevele gehoudene heerlijkheid behoorden, behalve drie achterleenen, welke zich in Vinkt en Meigem bestrekten, eene penning- en kapoenrent, op goederen in Vinkt, Loo-ten-Hulle, Meigem en Deurle gelegen, alsook de gewone rechten van dood- en wandelkoop, tol, gevonden goed, boeten tot drie ponden parisis, enz. Daarentegen was zij met 18 pond parisis 's jaars in voordeel van den heer van Nevele belast. Eene tekoop aankondiging in de *Gazette van Gend* van 20 Augusti 1761 beschrijft dit goed : « een
« schoon en welbehuyst pachthof, binnen de prochie van Vinkt,
« omtrent de kerke, groot met de medegaende gronden, liggende
« al t'eenen blokke, omtrent 17 bunderen, in pachte gebruyekt
« by Jacobus d'Hondt, ten 54 ponden gr. 's jaars, boven de con-
« ditiën, genoemd het *goed ende heerlijkkhede van Oudenhove*,
« wezende leen, releverende vanden hove ende kastele van
« Nevele, daertoe behoorende differente jaerlyksche inkomende
« renten, gaende uit verscheidene gronden, van tzelve leen ge-
« houden, die ter verkooping zyn subject aen wandelkoop;
« alsook van dit leen gehouden differente agterleenen, dewelke
« ter verkooping schuldig zyn den thienden penning, gelyk het-
« zelve leen ook behoort tol, vond ende verdere geregtigheden. »

De heerlijkheid van *Nieuwenhove*, die uit het vorenbeschrevene leengoed denkelyk zal ontstaan zijn, behoorde in de tweede helft der XVIe eeuw aan genoemden Lieven van Pottelsberghe. Reeds in 't begin der volgende eeuw was zij in drie deelen gesplitst, waarvan één, ter grootte van 16 bunder 842 roeden, onder hofstede, met de wallen, boomgaard, zaailand en meersch, op dit tijdstip 't eigendom was van Karel Sersanders, wiens vader, Antoon Sersanders, het verkregen had van zijne vrouw Adriana van Walbrouck. Een er van gehouden leen, met den titel van heerlijkheid, droeg den naam van 't *goed te Wallebroek*. Daartoe behoorde, luidens eene aankondiging in 't bijvoegsel der *Gazette van Gend* van 26 April 1792, « eene heerlyke en ervelyke rente, « bedragende in gelde 32 schelen parisis en eene hinne 's jaers, « die verscheyde opzetene en afzetene laeten jaerlyks zyn geldende, gaende uit 60 gemeten grond, gelegen binnen de « prochie van Nevel, daer men 't heet *Veldeken*, welke laeten aen « den erfachtigen van dit leen jaerlyks schuldig zyn zekere diens- « ten, te weten degene, die peerden houden, zyn schuldig hem te « dienen twee dagen met peerden en wagen, en die geene peerden « houden, zyn schuldig den zelven heer te dienen eenen dag, alle « telken jaere, alzoo men gecostumeerd is, op de boeten ende « breuken, daertoe staende; tot welken leene ook behoort eenen « bailliu en ontfangher, tol, vond, bastaerdegoed, dobbelen sterf- « coop ter dood, ende xvi penning van wandelcoop, de boeten « van dry ponden parisis en daeronder, alle welke rechten en « boeten den zelven bailliu vermag te innen met alle de voordere « rechten, het voorzeyd leen toebehoorende, met de wet van het « land van Nevele, daertoc ontleend. » — Het gemelde leengoed werd in 1792 voor omtrent 3,000 pond groote wisselgeld verkocht.

De heerlijkheid ter *Borcht*, evenals de voorgaande van het leenhof van Nevele verheffende, kennen wij reeds van op het laatste der XIVe eeuw. Pieter Burse en zijne vrouw Elizabeth van Zeven-cote verkochten ze, zoo wij reeds gezien hebben, in 1390 aan de

echtelingen Robrecht Schietecatte en Agneta de Smet. Na Robrecht behoorde ze aan zijnen zoon Jan, en nadien, bepaaldelijk in 1426, aan Ruflaard Boreel, wiens familie ze nog in de tweede helft der XVe eeuw in eigendom had. Daarna ging zij over tot de familie Quarre of Carré, van welker leden ons, onder andere in 1568, bekend is Lodewijk Carré, ridder, heer van der Heiden, in Henegouw, schatmeester van het Gulden Vlies; Jacob Carré, in de eerste helft der XVIIe eeuw, en Adriaan Carré. « Ende te
« desen leene, — zegt het denombrement — behoort een opse-
« ten laet, die ghelt jaerliex xii s. par.; item in penninrente
« xv s. par. Item ten zelve leene behoort tol, vont ende boete
« tot iii p. par. » In de XVIIe eeuw had dit goed eene uitgestrekt-
heid van 21 bunder.

De vierde heerlijkheid droeg den naam van *ter Spelt*. Zij had een gewoon jaarlijksch inkomen van 4 mud 4 halster haver, en 8 schellingen 5 deniers in penningrenten, strekte zich uit tot in de gemeenten Meigem en Zeveren, en behoorde in 't begin der XVIIe eeuw aan de familie Damman, onder andere in 1615 aan Karel Damman, heer van Oomberge, gehuwd met Florence de Chambry, en later aan Emmanuël-Jan Damman. — In 1671 vinden wij ze in 't bezit van den baron van Pocke.

Voorts waren te Vinkt geëncloveerd de heerlijkheden van *Reibroek, Oudegoede, Leistraat, ter Donkt, Wijkhuize, Roodonk, ten Bossche, Wieriks, het Poeksche*, enz., over al welke men bijzonderheden zal aantreffen in onze geschiedenis van de gemeenten, waar hun zetel gevestigd was.

De bijzonderste leenen van Vinkt waren :

Het *goed te Hulsbeke*, gelegen bij de brug te Varezele, en onder land, water, bosch en weide ruim 26 bunder groot. De houder van dit leen had, onder andere, eenmaël in het jaar recht op twee wagendiensten, « den eenen te messene, ten andere te
« moere te varene. »

Wij hebben in het eerste hoofdstuk gezien, dat dit leengoed

in 1578 't eigendom was van een lid der adellijke familie Rijn. In 1460 behoorde het aan Jacob van Overbeke, na wien het te beurt viel aan Laureins en Joost van de Vivere. Op deze volgden Jan en dezès broeder Gillis van den Driessche, welke laatste het in 1578 bij verkoop overliet aan Lieven Petrins, die in het bezit er van door Lieven Snouck, uit hoofde zijner vrouw, werd opgevolgd. Omtrent het einde der XVIe eeuw waren Jan en Antoon Utenhove, zonen van Karel, de eigenaars van het voorhandige leengoed. Laatstgenoemde verkocht het in 1606 aan Willem Wauters, die 't achterliet aan zijne dochter Joanna, na welke het verviel op Maria Blondel (1669). — Wij kennen nog eene andere bezitster van dit goed, namelijk Anna de Thulaune, weduwe van Pieter de Cardenacq, in leven heer van Hautbois, doch weten niet op welk tijdstip.

Het *goed te Schotelmans*. Als oudstbekende eigenaarster van dit leen noemt eene oorkonde van 1459 Jacoba van den Torre, weduwe van Simoen Lachengioen, aan wiens zoon, insgelijks Simoen geheeten, in 1450 een ander in deze gemeente gelegen leen, met name 't *goed ter Weewijten*, behoorde. In 1460 ontmoeten wij 't *goed te Schotelmans* in bezit van Volkwif Lachengioen, gehuwd met Jan Quistebout, onderbaljuw van Gent, en na haar in dat van Jan en Joanna Lachengioen, hunne erfgenamen. Vervolgens kwam het onder de bezittingen van de familie Van Casele. Lieven van Casele verkocht het aan Robrecht du Sellier, die 't omtrent het einde der XVIe eeuw, toen 't 17 bunder 282 roeden groot was, aan zijnen neef Gillis Goethals schonk. Na dezès overlijden, bepaaldelijk in 1617, ging het aan zijne twee dochters Catharina en Magdalena Goethals, welke laatste in den echt getreden was met Joris Lobbe. Het behoorde later aan Ferdinand Damman, bij erfenis van zijne ouders, die het achterliet aan Isabella Damman, weduwe van Frans de Corte, heer van Wulvergem, en is thans 't eigendom van den heer graaf de Kerchove, burgemeester van Gent.

Het *goed te Bracx*. Dit leen, dat aanvankelijk eene oppervlakte van 18 bunder besloeg, had in de XVe eeuw eene Juliana van

Loo, weduwe van Philip Wieric, tot eigenaarster. Van in de tweede helft der XVIe tot in het begin der XVIIe eeuw behoorde het aan de familie Damman van Oombergen, die in deze gemeente, behalve de reeds genoemde leengoederen, het *goed ter Hulst*, ter grootte van 4 bunder, bezat. Isabella Damman bracht dit leengoed ten huwelijke aan Frans de Cock, heer van Wulvergem, na wien wij aangeteekend vinden Boudewijn de Cock, en in 1747, Frans-Philip de Vicq, baron van Kontich, woonachtig te Brussel. — Ten huidigen dage is het *goed te Bracx* 't eigendom van mevrouw De Meester de Ravenstein, te Gent.

Het *Nieuwgoed*, een leen, waartoe, onder andere, recht van tol, vond, boeten tot drie pond parisis, enz., behoorde, en zelfs eenige achterleenen had, strekte zich op 12 bunder uit, en treffen wij de eerste maal aan in 1460, wanneer 't bezeten werd door eene Catharina de Beer. Later ging het over tot de familie de Went, en in 1570 tot Frans van der Sare, zoon van Raphaël, die het geërfd had van zijnen broeder Joost.

Het *goed 's Ketels* staat in de eerste helft der XVIe eeuw bekend op den naam van Claude Goetghebuer, zoon van Daneel, en in 1578 op dien van Gillis van den Driessche. Dezes zoon, Jan van den Driessche, poortier van 's konings hof te Gent, bezat het in 1582, en in 1598 zekere Magdalena Schaecks. Onder de rechten, aan het bezit van dit leen verbonden, behoorden jaarlijks 27 schellingen parisis, een kapoen, drie hoenders en 60 eieren, twee wachtpenningen, « te betalene — zoo luidt het leenboek — op « Sent Jansdach midtssomers binnen sonneschijne, » benevens eene mestkarwei en de macht van aanstelling eens baljuws.

Het leen *ter Beken*, onder land, meersch en bosch 4 bunder groot, behoorde in 1460 aan Willem van St. Jacobshuus; daarna aan Jozijne van Poustrate, weduwe van Jan Cortewille; in 1558 aan Geeraard Sersanders, en in de eerste helft der XVIe eeuw aan Margareta Cortewille, gehuwd met Genijn Baudoneq, zoon van Bartel, die in deze gemeente nog een ander leen, genaamd de *Stage*, bezaten. De heer Du Bois, heer van Schoondorp, was eigenaar van het *goed ter Beken* in 1795.

Het leen *ter Biesem* bestond uit eene hofstede met omtrent 9 bunder zaailand. In 1568 was de eigenaar zekere Jacob Mestach, zoon van Marten, en in de eerste helft der volgende eeuw Philip van Wontergem. Ongeminderd het gewoon verhef-, kamer- en verkooprecht, was dit leen jaarlijks belast met eene rent van 8 pond 18 schellingen parisis, in 1568 ten voordeele van Jacob de Grave, brouwer te Gent, en na hem van Emmanuël van der Zickele.

Een ander leen *ter Biesem*, uit het voorgaande gesplitst, en omtrent het einde der XVIe eeuw aan Laurens van Wontergem toebehoorende, was met 3 pond 2 schellingen parisis belast. De familie van Wontergem bezat in 1595 nog te Vinkt een leen van 5 gemeten, genaamd *'t hof te Taverneels*, en in 1785 het derde deel des *goeds te Biesem*, ter grootte van 8 bunder 2 gemeten (1).

Het leen *ten Hekke*, groot 7 gemeten, behoorde in 1460 aan Wouter Mesdach, zoon van Philip; daarna aan Jozijne Mesdach, en later aan de familie Van der Vennet.

Het leen *te Grootbroek* was in de XVIe eeuw het eigendom van Joost van Nieuwenhuyze, onder andere in 1578 van Frans van Nieuwenhuyze, vroeger van Steven Baudoneq.

Het goed *ten Steene*, een leen van 10 bunder 1 gemet uitgestrektheid, ontmoeten wij in 1460 in bezit van Lieven Staec, en na dezen in dat van Geerolf van Renterghem. Later was de familie Baert, en vóór 1585 Christiaan Strobbe er eigenaar van. Dit leen werd naderhand door den heer van Nevele in cijnsgrond veranderd.

Wij hebben nog : het goed *te Marquette*, eertijds aan 't klooster van dien naam behorende, en door dit sticht aan Gelnoot Damman verkocht; de *stede's Jagers*, 4 gemeten groot, en in 1585 't eigendom van Geeraard de Vos; het leen *te Poeke*, hebbende eene grootte van 17 gemeten, en in de XVe en XVIe eeuw bezeten door de familiën de Rammelaere en De Vos, namelijk,

(1) *Gazette van Gent*, van 30 Mei 1785.

van laatstgemelde aan Andriezijne de Vos, die 't achterliet aan haren neef Willem, later aan Roeland de Vos; het *goed 's Basters*, in 1550 aan Laurens Nemegheer; de *Potshofstede*, ten tijde van den Nevelschen baljuw Joris d'Hondt het eigendom van Francisca van Nieuwenhuyze, vrouw van Hansbeke, gehuwd met den heer van Guerneval; het *hof te Wieldonk*, tegenwoordig het eigendom van den heer Lodewijk van Hove; het *goed ter Biest*, van den heer Piers van Raveschoot; het *goed te Camphins*, enz. — Al de hierboven genoemde leenen verhieven van het leenhof van Nevele.

Wat de tienden betreft, wij lezen bij A. VAN LOKEREN (*Chartes et documents de l'abbaye de St. Bavon*, bl. 50), dat een deel der zich in deze gemeente en in die van Zeveren bestrekkende tienden door Willem van Matergem aan de kerk der proosdij van Papingloo werden gegeven, welke gift dezès zoon Hugo in 1247 bevestigde. De overige tienden van Vinkt behoorden voor het grootste deel aan het kapittel van Doornik en den heer van Nevele, die ze ter gunste van zijnen kapelaan van Odonk afstond⁽¹⁾. De *tiende van St.-Maurits*, den heer van Nevele toebehoorende, werd in 1587 voor 7 schellingen groote, die van *St.-Bartholomeus* aan denzelfden eigenaar, voor 28 schellingen groote verpacht.

Baljuws van Vinkt.

Frans van Damme	1659
.	.
Karel-Frans van der Weeden	1743
Boudewijn de Coninck.	1750
J. de Paers	1758

(1) « Angaende de thiende toebehoorende zijne ghenade, gheleghen in de prochie van Vijnet, wijlen ghevoecht hebbende bij ghist van den heere van Nevele den capellaen van Odoneq, ten upsiene vanden dienst, die hij aldaer in voorleden tijden ghedaen heeft. . . . »

(*Rekening der heerlijkheid van Nevele*, over 1585-1584. — Prov. archief.)

Burgemeesters van Vinkt.

Pieter Sierens	1750
Pieter-Jan van de Woestijne	1767
.	.
R. Pypaert	1801
L.-J. Verhulst	1808
Eug. Papeleu.	1812
Jan de Baere.	1817
K. Pypaert	1850
H. Pypaert	1846

III.

GESCHIEDENIS. — Onder geschiedkundig betrek is er voor Vinkt niet veel aan te stippen. De eerste maal, dat zijn naam in de algemeene landshistorie opgemerkt wordt, is op het einde van de maand Mei 1668, wanneer het Fransche leger er voor ruim 576 pond groote schade toebreacht, en de ingezetenen met hun goed en vee moesten wegvluchten. In de *Chronijke van Vlaenderen*, door N. D. en F. R., lezen wij, dat in Juli 1696 het dorp op eene ongehoorde wijze door de aldaar liggende Franschen gerantsoeneerd werd, en in eene onzer andere monographiën, dat de wethouders van Vinkt, gezamenlijk met die der omliggende gemeenten Meigem, Vosselare, St.-Jans-Leerne en Zeveren, zich in 1697 tot het bestuur der kastelnij van den Ouden-Burcht wendden, om van de veelvuldige lasten, die zij ten gevolge van den oorlog niet voldoen konden, geheel of gedeeltelijk ontslagen te worden. Als een bewijs van de gegrondheid hunner reklaam zij gemeld, dat in de enkele jaren 1685 en 1684 Vinkt aan de Fransche legers alleen om niet min dan 11,461 gulden had

moeten opbrengen, zonder te rekenen wat de inwoners in granen, vee, voeder, enz. was ontroofd geworden.

In 1708, tijdens den nieuwen veldtocht tusschen de Franschen en de Bondgenooten, leed Vinkt, volgens eene officiële opgave, een verlies van 4,034 pond groote, en zien wij verscheidene inwoners, beangst en om zoo te zeggen totaal uitgeplunderd, andermaal de wijk naar naburige gemeenten nemen, waar zij 't echter al niet beter dan te hunnent aantreffen.

Van het korps Patriotten, dat in 1790 te Vinkt tot stand kwam, is niets bijzonders bekend, tenzij dat het zich in den wapenhandel oefende en den 27 September 1790 te Gent den eed aflegde.

Op het einde der maand Juli 1794, na den veldslag van Fleurus, die over het lot van de Nederlanden besliste, was Vinkt van eene niet onbelangrijke gebeurtenis getuige, als zijnde misschien eene der laatste worstelingen der geslagene Oostenrijkers tegen de Franschen, vóór hunnen bepaalden aftocht, die korts daarop plaats greep. Een eventijdig schrijver verhaalt, dat tusschen Grammene en Deinze, tot aan Vinkt, de Oostenrijkers eenige versterkingen hadden gemaakt, en met de afgezaagde boomen de wegen en bruggen versperden. Toen de Fransche voorposten, komende van Tielt, Wakken, Olsene en omliggende plaatsen, het dorp Vinkt genaderd waren, onmoetten zij er aan de kerk de dragonders van Latour en de Oostenrijksche huzaren, die dapper jacht op hen maakten, en ze vervolgden tot aan den molen van Zeveren, alwaar vele Franschen door het kanon gedood werden. Den 28 Juli, 's morgens, was er een verschrikkelijk geschut van musketten aan de zijde van Vinkt, Loo-ten-Hulle en Bellem. De Oostenrijkers dolven ditmaal het onderspit, en zagen zich, reeds om negen ure, genoodzaakt langs Deinze, Leerne en St.-Martens-Laathem naar Gent af te trekken.

IV.

KERK VAN VINKT. — Deze den H. Bartholomeus toegewijde kerk stond onder het patronaat van den pastoor der kathedraal van Doornik. Het is een onregelmatig, karakterloos en dikwijls veranderd gebouw, waarvan het achterdeel des koors, in welk men nog het spoor van een lansvormig venster ziet, tot het laatste tijdvak des ogivalen stijls, of het einde der XVIe eeuw, behoort. Gemeld koor ontvangt het licht door twee smalle vensters.

De vooruitspringende toren, vierhoekig en tamelijk hoog, is met eene achthoekige naald bekroond. De kerk bevat, onder drie daken, eenen middel- en twee breede zijbeuken, in welker beide voorgevels een toegestopt spitsbogig venster te zien is. De linker zijbeuk, in welken vroeger eene deur bestond, werd ten jare 1719 gewelfd en vergroot, zooals het volgende jaarschrift op den plafond te kennen geeft : *AMPLIATUR GLORIA IN EXELCIS DEO*. Dat het eerste is uitgevoerd geworden is jammer, want met de thans aan het oog verborgene zuiver spitsbogige eikene ribben en gebeeldhouwde sleutels, zooals men overigens in de meeste middeleeuwsche kerken had, moet dit deel van het gebouw waarlijk schoon geweest zijn. De beuken zijn door drie ronde pijlers van elkaar gescheiden.

Ten jare 1664 werd er voor de herstelling dezer kerk eene som van 1,000 gulden opgelicht. De toren werd in 1782 gedeeltelijk vernieuwd, en in 1851 door den bliksem getrffen (1). Men leest op de er in hangende klok :

(1) De herstelling kostte fr. 1,592 77, in welke door de verzekeringsmaatschappij fr. 890 00, door de Provincie en den Staat ieder fr. 200 00, en het overige, of fr. 102 77, door den Kerkraad betaald werd.

SANCTUS BARTHOLOMEUS APOSTOLUS. PETRUS DE MARE
ET FRANCISCA D'HONDT, HENRICUS BARTHOLOMEUS VAN
BALEN, PASTOR ET DECANUS. ROMANUS PYPAERT, MAYE-
RIUS, FRANCISCUS VAN HOVE, ARNOLDUS VAN DE VOORDE,
JOHANNES DE BAERE, CHIRURGUS, AUGUSTINUS HUYBRECHT,
CAROLUS DE WAELE, MAGISTRI FABRICÆ. ME FECIT C. DRUOT
ANNO 1805, ME DONO DEDIT COMMUNITAS DE VYNCKT.

Onder de versierselen dezer kerk noemen wij vooreerst, als ons onmiddellijk onder de oogen vallende, het fraai gebeeldhouwd afsluitingshek van de vontkapel, ter rechterzijde van den ingang, benevens een klein aldaar geplaatst tabernakel, in den stijl der XVIIe eeuw.

De predikstoel, met het jaartal 1706, heeft niet veel te beteeke-
nen; doch wat daarentegen de aandacht verdient zijn de twee ge-
beeldhouwde eikene biechtstoelen, vervaardigd in de XVIIIe eeuw,
en versierd met een bas-relief, het eene *St. Pieter*, het andere
St. Bartholomeus voorstellende, en vooral de communiebank,
welke uit de kerk van Machelen komt, en met haar sierlijk beeld-
en loofwerk te recht als de schoonste van gansch de omstreek
mag genoemd worden. Het scheelde niet veel, of dit meesterstuk
van beeldhouwkunst werd vóór eenige jaren door eene afzich-
telijke ijzeren leuning vervangen!

Het altaar van *O. L. Vrouw*, dat voor tamelijk goed mag door-
gaan, is versierd met eene schilderij van geringe verdienste,
voorstellende *O. L. Vrouw van den Schapulier*; het andere altaar,
St. Bartholomeus toegewijd, prijkt alleenlijk met het beeld diens
heiligen, in eene nis, en met de beelden van de heiligen *Rochus*
en *Aloysius van Gonzaga*, door SPECK, van Geeraardsbergen.

De schilderij van het hoofdaltaar verbeeldt *Christus' afdoening*
van het kruis, doch is onbeduidend. Links ziet men het beeld
van *St. Antoon van Padua*, en rechts, dat van den *H. Francis-*
cus van Assisen, beide voortkomende uit het voormalig klooster
van Nevele.

Tot altaarsteen dient een der merkwaardigste en bestbewaarde

grafzerken, welke uit de XIIIe eeuw tot ons zijn gekomen. Het is een groote blauwe steen, op welken, onder een prachtig verhemsel, de beeltenis staat van eenen priester met toegeslotene middeleeuwsche kazuifel, en van zulk eene fijnheid van uitvoering en zoo bevallig van stijl, dat zij de bewondering van de oudheidkundigen gaande maakt. Het deels door het tabernakel bedekte opschrift luidt :

HIC JACET DOMINUS EGIDIUS DE ECCLESIA QUONDAM
CURATUS ECCLESIAE DE VINCKT QUI OBIIT ANNO DOMINO
MCCC.

Een ander merkwaardig voorwerp in deze kerk is een der twee kroonkandelaars in geslagen ijzer, op welks voet het volgende opschrift te lezen staat : *Ghejoont door Kaerel van Hulle f^r Maerten en zijn huysvrouw, 1724.*

Het inwendige der kerk, tot bij de vensters, is rondom met hout bekleed. Men bemerkt in den vloer van het hooge koor en van de twee zijaltaren een groot getal grafsteenen van overledene pastoors en andere parochianen, doch geen enkele, welks opschrift wij belangrijk genoeg achten om mede te deelen.

De feestdag van den kerkpatroon en de octaaf van O. L. Vrouw van den Carmelusberg worden hier vanouds, onder den toeloop eener groote volksmenigte, gevierd. Bij gebrek aan zelfs het minste archief van deze kerk is het ons onmogelijk over de vroegere gebruiken iets aan te teekenen.

Bij akte, gedagteekend van 1 Maart 1420, gaf Wouter van der Eecken, pastoor van Vinkt, « in augmentatiën, betrynghen ende « vermeerderinghen van der priesteragen, ter heeren van Gode « ende salicheyt van ziere zielen, » eenen behuisden grond, ter grootte van één bunder, met de bepaling der voorwaarde voor zijne nazaten, pastoors van Vinkt, iederen Maandag aan 't altaar van St.-Bartholomeus eene misse van requiem, voor de zaligheid zijner ziel en die zijner ouders en vrienden, op te dragen. Bleef een pastoor later in gebrek, die misse te lezen, de begiftiger

begeerde dat de H.-Geestdisch « van eleker fauten van eleker
« zielmessen hebben sal vanden prochiepape vier schellinghen
« parisijse, omme te deelne den aermen, omme Gode(1). »

De dekenij van Tielt, onder welke de parochie vroeger be-
hoorde, had er gedurende verscheidene jaren haren zetel.

Tusschen Vinkt en Nevele leest men op een bidkapelleke :

Die hier passeerd
Te voet ofte te peerd,
Leest eenen Onzen Vader
En Weest gegroot.
God ziet mij. 1821.

Pastors van Vinkt.

<i>Egidius de Ecclesia.</i>	1300
Wouter van der Eecken	1420
Steven Hellebout	1520
Olivier de Cocq	1561
Lieven Goethals	1685
Jacob de Grave	1715
Jan-Frans Tilley.	1735
N.	1764
Hendrik-Barth. van Balen	180*
Bernaard van Nieuwerburgh	1815
L. Dellaert	1821
E.-A. Groverman	1831
L. van Driessche	1844
J.-J. Baetens.	1849
C. van der Casseyen	1857

(1) *Jaarregister van Gent*, van 1420-1422, bl. 65.

V.

MAATSCHAPPIJEN. — Er bestaat te Vinkt sedert 20 Juni 1840 eene muziekmaatschappij, onder den naam van *Eendracht en Verbroedering*.

De koormaatschappij, welke toen gelijktijdig tot stand kwam, doch sedert jaren opgehouden heeft te bestaan, nam in 1846 deel aan het groot zangfestival van Keulen.

ERRATA.

ZEVENDE DEEL.

Vinkt, bl. 17, staat : *De Corte*. — Lees : *De Cock*.

